

De Vlaamse Overheid werkt aan de optimalisering en vernieuwing van de infrastructuur om de internationale verbindingen tussen de poorten, de grootstedelijke gebieden en het achterland te versterken. Er is een toenemende wens en vraag om daarbij ook prioriteit te leggen bij alternatieven voor het wegverkeer, met name via het spoor, het water én pijpleidingen.

Verscheidende studies hebben het nut en de noodzaak aan bijkomende pijpleidingen tussen de Antwerpse zeehaven en het Ruhrgebied (met aantakking van de clusters Geel, Meerhout, Tessenderlo en Geleen) reeds aangetoond. Na de connectie tussen Antwerpen en Rotterdam kwam de verbinding tussen Antwerpen en het Ruhrgebied als belangrijkste uit de studies. Op dit moment zijn er al heel wat pijpleidingen aanwezig in het gebied. Ondertussen bereikt de bestaande pijpleidingen en de ruimte om nieuwe leidingen aan te leggen haar limieten.

Nu onderzoekt de Vlaamse Overheid (zowel vanuit Mobiliteit, Economie als Omgeving) samen met de haven van Antwerpen via de geïntegreerde planprocedure welk tracé tussen Antwerpen en Geleen (NL) het best geschikt is, om daarna het tracé vast te leggen d.m.v. een planologische reservatie. De doelstelling van het ruimtelijk uitvoeringsplan is aldus om de vereiste planologische basis te creëren voor de realisatie van een leidingstraat voor ondergrondse pijpleidingen van minstens nationaal belang tussen de zeehaven van Antwerpen en Geleen (NL) met een aantakking (verder ‘antenne’) naar de chemiecluster (Geel, Meerhout, Beringen en Tessenderlo). De leidingstraat is dienstig voor het transport van verschillende (gevaarlijke) stoffen en producten over lange afstand.

Concreet wordt er gestreefd naar het reserveren van een strook van 45 meter breed. Deze strook zal instaan voor een capaciteit van ongeveer 5 à 8 leidingen van nationaal belang (afhankelijk van de noodzakelijke tussenafstand), inclusief de wettelijke voorbehouden veiligheidszone van 5 meter breed.

Op basis van verkennend onderzoek en diverse analyses werden 3 onderscheidende alternatieven als mogelijke tracés voor het reserveren van een leidingstraat weerhouden die onderzocht worden binnen de geïntegreerde planprocedure:

- Noordelijk tracé (“open ruimte tracé”)
- Zuidelijk tracé (“infrastructuurtracé”) waarvan Halen deel uit maakt
- Gecombineerde centrale tracé

Departement Omgeving werkte een start- en procesnota uit (= eerste stap in de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan) dewelke nu aan een adviesronde en publieke raadpleging worden onderworpen (= eerste participatiemoment in de geïntegreerde planningsprocedure). Het zuidelijk tracé doorsnijdt Halens grondgebied, zodat aan stad Halen advies is gevraagd om de start- en procesnota ter inzage te leggen op het stadhuis en om het dossier te adviseren.

Op grondgebied van Halen heeft het vastleggen van een leidingstraat vooral gevolgen voor het bovengronds ruimtegebruik. Binnen de reservatiestrook zullen enkel vormen van bouwvrij ruimtegebruik en tijdelijk/flexibel ruimtegebruik toegelaten kunnen worden. Concreet betekent dit dat er geen bebouwing of bepaalde beplantingen (o.a. geen bomen en diep wortelende struiken) mogelijk zijn, maar wel verhardingen voor bv. parkings, fietspaden, ook voorzieningen als (verplaatsbare zonnepanelen, productie biomassa, natuurinrichting (m.u.v. bos) en grondgebonden landbouw (m.u.v. bepaalde teelten).

Het zuidelijk tracé doorsnijdt in Halen een openruimtegebied met een karaktervol oud landschapspatroon. Voornamelijk de sectoren landbouw en natuur worden hiermee getroffen alsook zal de impact op de waterhuishouding en erosie (waarschijnlijk) groot zijn.

Watersysteem en recreatie

De vallei van de Zwarte Beek wordt doorsneden. Dit is een van de meest waardevolle beekvalleien van Vlaanderen en zelfs in West-Europa. Het is een van de weinige beekvalleien waar in het hele stroomgebied, van bron tot monding, aan natuurbeheer wordt gedaan. De grote waarde van dit gebied ligt in de afwisseling van een aantal zeldzame vegetatietypen en het voorkomen van enkele op Europees niveau bedreigde diersoorten. Getuige hiervan zijn de aanduiding door Europa van grote delen van de beekvallei als vogelrichtlijngebied en habitatrichtlijngebied.

Voor Halen betekent de vallei van de Zwarte Beek een grote natuurlijke troef. Zowel op het vlak van recreatieve meerwaarde als de ecologische verbinding welke als kapstok voor de ruime omgeving betekent.

De recreatieve meerwaarde bestaat uit het afwisselend, kleinschalig landschap waar de recreant dicht bij de natuur staat. De ontdekkingswaarde is hoog, de groene vingers dringen vanuit de vallei door tot in de bebouwde omgeving. Zelem is momenteel reeds gehavend door lijnvormige infrastructuur zoals de spoorlijn Hasselt-Diest en de snelweg E314. Het resterende ongeschonden openruimtegebied wordt met dit plan opziet op de schop genomen door een grootschalige 'baan van kaalslag.'

De omgeving van de Zwarte Beek is op de biologische waarderingskaart voor het gehele traject van de Leidingstraat als biologisch waardevol tot zeer waardevol aangeduid. Het is voor de natuurbeheerders (Natuurpunt) een levenswerk de huidige toestand te bereiken en betekent een immer durende inzet voor het behoud en versterking van de natuurwaarden.

De Leidingstraat betekent een plaatselijke kaalslag van het gehele gerealiseerde biotoop. De tijdelijke effecten van bronbemaling zullen daarenboven ook nog lang na-ebben. Ook het bovengrondse landgebruik zal als een litteken de vallei doorkruisen, waardoor de gevolgen van de industrie zichtbaar zijn in een natuurparel.

De valleien worden gekenmerkt door de 'sponswerking' van de ondergrond, de veen- en turflagen zijn cruciaal voor het behoud van de waterhuishouding in deze verdrogende landbouwstreek op een zandige bodem. Het verstoren door doorbreken/omwoelen en tijdelijk ontwateren van deze bodemlagen betekent een onherstelbare schade.

De verstoring van het gebied betekent dat er minder CO₂ kan opgenomen worden, hetgeen in het kader van de klimaatverandering een negatief effect heeft.

Landbouw

De getroffen landbouw heeft in een recent verleden al negatieve ervaringen gehad met dergelijke werken bij de aanleg van een gasleiding. Het duurt heel lang voor de bodemkwaliteit en -structuur terug in oorspronkelijke staat hersteld is. Dat laatste is moeilijk omdat bodembewerking dikwijls niet gelijktijdig kan gebeuren.

Het tracé zal niet enkel ondergronds een ruimtebeslag betekenen. Ook bovengronds zullen inspectie- en regelvoorzieningen op geregelde afstand van mekaar geplaatst worden, welke samen met hun toegangswegen een normaal land(bouw)gebruik bemoeilijken.

Het kleinschalige en typerende landschap kent een afwisseling van bodemgebruik, waarbij houtkanten/bossen en landbouwgebruikspercelen mekaar afwisselen. Op een hellend terrein is erosie een punt van waakzaamheid. Met voorliggende plannen, een kaalslag van het terrein zal de problematiek van erosie toenemen.

Bos

GRUP: Heesbos is gekozen als een kerngebied voor bos. De natuur dient hier optimale ontwikkelingskansen te krijgen door bosvorming naar gemengde loofhout-naaldhoutbestanden en zorgen voor uitbreiding door een gerichte aankooppolitiek. De aanleg van een leidingstraat druist uiteraard in tegen dit uitvoeringsplan.

Overige natuurwaarden

Zoals reeds toegelicht onder het luik recreatie, zorgen groene vingers voor een landschappelijke en ecologische verbinding van de Zwarte Beekvallei naar de ruime omgeving. Veelal zijn deze groene vingers vormgegeven door waardevolle houtkanten, bestaande uit streekeigen soorten met o.a. meidoorn en zomereiken als blikvangers. Het bodemleven en kruidlaag rondom de stronken (hakhoutstoven) floreert doordat deze kleine landschapselementen intussen een aanzienlijke leeftijd bereiken. Stad Halen inventariseerde en voert een behoud- en versterkingsbeleid voor deze begroeiingen. Het tracé van de Leidingstraat gaat dwars door enkele meest waardevolle groenstructuren.

Bezwaarschriften

Stad Halen voelde zich genoodzaakt om de betrokken eigenaars en de eigenaars van percelen in de onmiddellijke omgeving afzonderlijk in kennis te stellen over dit geplande project.

Tijdens het lopende openbaar onderzoek ontving stad Halen enkele bezwaarschriften welke duiden op:

- De communicatie vanuit de overheid naar de betrokken eigenaars is zeer summier
- De omgevingskenmerken van Zelem zijn net het groene karakter waar het oude landschapspatroon herkenbaar is gebleven: inwoners kozen bewust om hier te wonen, terwijl deze infrastructuurwerken deze eigenheid (ten dele) vernietigen.

Advies:

Gelet op het bezwaarschrift van de Gemeentelijke Adviesraad Leefmilieu Halen geformuleerd in zitting van 19 april 2021. De aangehaalde argumenten binnen dit bezwaar worden integraal bijgetreden.

Gelet op het feit dat het zuidelijke tracé voor 25% door natuur en reservaatgebied loopt, zijnde het hoogste percentage van de drie tracés.

Gelet op het feit dat het zuidelijke tracé voor 9% door bosgebieden loopt, zijnde het hoogste percentage van de drie tracés.

Gelet op het feit dat het zuidelijke tracé voor 49% door het landbouwgebied loopt meestal met een hoge landschappelijke waarde.

Gelet op het feit dat het zuidelijke tracé geen rechtstreekse aantakking vindt op de chemische cluster (Geel, Meerhout, Beringen en Tessenderlo).

Het schepencollege brengt **een strikt ongunstig** advies uit over het GRUP Leidingstraat Antwerpen-Ruhr (Geleen) omwille van bovenstaande redenen